

СТАНОВИЩЕ

за: дисертацията относно придобиване на ОНС „доктор“, в ПН 2.2 История и археология, в ДП *Стара история и тракология* на ИБЦТ при БАН, на редовния докторант Стефан Димитров Янакиев, озаглавена *„Траките и римското провинциално общество между Истрос и Хемус през I – III в.“*

изготвено от: доц. д-р Олег Ангелов Александров от Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, член на НЖ въз основа на Заповед на Директора на ИБЦТ проф. д-р Румяна Ил. Прешленова за НЖ № 66 РД-10/11.06.2021 г. и Протокол № 01/21.06.2021 г. от първото заседание на НЖ.

Кратки биографични данни за кандидата.

Стефан Янакиев е завършил Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, ОКС „бакалавър“ по специалност „Археология и история“ през 2016 г. и ОКС „магистър“ по специалност „Археология и археологическо културно наследство“ през 2017 г. Редовен докторант е в Центъра по тракология на ИБЦТ при БАН от 01.01.2018 г., с тема на дисертационния труд *„Траките и римското провинциално общество между Истрос и Хемус през I – III в.“*

Срокът на докторантурата не е прекъсван или удължаван, което е рядкост в последните години. От приложената документация става ясно, че са изпълнени всички изисквания към изпълнението на ИУП, според *Правилника на Научния съвет на ИБЦТ относно условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности*. Докторантът отговаря на минималните национални изисквания за „доктор“ в област Хуманитарни науки по група показатели, като набира 90 точки (Група А=50+Група Г=40), от изискуемите минимум 80 точки: от Група А - 50 + от Група Г - 30, според Правилника на БАН за приложение на ЗРАСРБ и според изискването на чл. 9 (2) от Приложението към *Правилника на Научния съвет на ИБЦТ*.

Характеристика на научната продукция.

Темата на дисертационния труд е интересна и добре формулирана. Още от заглавието става ясно, че акцентите падат основно върху изучаването на коренното население в посочената територия и възможностите му за изява в рамките на новообразуваната провинциална система, с период на съществуване от началото на I до последната четвърт на III в. С право докторантът подчертава, е периодът I – III в., или времето на римско присъствие и властване в земите между р. Истрос и Хемус, се отличава с налагането на римския модел на културно влияние, и е един от най-предизвикателните периоди в проучването на тези земи. С него се свързва установяването на римската провинциална система в източните части на Балканския полуостров и прибавянето на тракийските земи с автохтонно население по времето на Октавиан Август към създадената от него *Pax Romana*. Именно на този фон Стефан Янакиев се е заел с нелеката задача да определи мястото, ролята и значението на траките в римското провинциално общество. Подобно изследване е истинско предизвикателство, имайки предвид ниското социално равнище, на което остава значителна част от тракийското население, а оттам и произтичащата, но закономерна, слаба необходимост от епиграфска изява на това население. Въпреки това авторът е събрал и използвал в своето изследване 356 надписа, даващи необходимата основа за неговата работа. Процесът на проучване на паметниците, обаче, е обективно затруднен най-вече от несигурното определяне на етническата принадлежност на част от отбелязаните в надписите лица. В крайна сметка, въпреки трудностите, пред които би се сблъскал всеки изследовател, количеството и качеството на наличните данни са били достатъчни за разработване на така формулираната тема.

Представеният от Стефан Янакиев дисертационен труд се състои от Въведение, Изложение в четири глави, Заключение (общо 461 страници текст), което само по себе си е впечатляващо. Използваната от докторанта литература (разположена на общо 50 стр. след основния текст) включва значително количество антични извори, епиграфски корпуси и сборки, 168 съвременни издания на кирилица и 421 на латиница.

Още в началото на въвеждащата част (с. 5-32) са представени целите и задачите на изследването (с. 7). Целта е точно и ясно формулирана, а изследователските задачи са подчинени на общия замисъл за нейното постигане. Също във Въведението са положени солидните териториални и хронологични репери на изследването. Направен

е детайлен преглед на изворовата база и стегнат информативен поглед върху на състоянието на проучванията по разглеждания въпрос. Отделено е нужното внимание на методите на изследване и терминологията. Напълно правилно, според мен, е взето решение паметниците да се разглеждат в хронологическа последователност, за да може по този начин да се създаде по-добра представа за напредъка на лицата от тракийски произход (с. 10). Относно *„вкарването на текстовете в изложението“* (с. 11) което авторът обяснява с това, че се *„улеснява достъпът до извора с аналитичната част на текста и се повишава наблюдателната стойност, вложена в дисертационния труд“* имам известни резерви. Вероятно те се дължат на професионалните ми нагласи (като археолог) да отделям обективното (в каталог, приложение и подобни) от субективното (авторовия анализ и интерпретация). В този смисъл зачитам правото на избор на докторанта при неговия подход, но все пак мисля, че се губи известна „конвертируемост“ при работата с наличната база данни. Бих посъветвал при бъдещо издаване на дисертацията, да се помисли за извеждане на най-важната информация от надписите в лесни за ползване таблици, индекси и номериране на надписите от едно до безкрайност (а не започващи във всяка глава от начало), за да може бъдещите читатели да правят бързи и лесни справки в представените надписи.

Изложението започва с детайлно представяне на историческите извори, касаещи траките (етнодемография и социално-икономическа характеристика) и римското провинциално общество (Глава I, с. 33-87).

В следващите части (Глави II – IV), всяка от които започваща със подходящо собствено въведение, докторантът подлага на задълбочен анализ събраните епиграфски паметници. Посочените глави (с. 88-442) представляват ядрото на дисертационния труд. Групирането на текстовете е съобразено с историко-географските особености на участъка между Истрос и Хемус. Последователно се разглеждат: Черноморието и хинтерланда на гръцките апойкии (Глава II, с. 88-229); лагерите и техните територии по лимеса и вътрешността (Глава III, с. 230-328); отдалечените о лимеса територии, заемащи и обхващащи земите по северните склонове на Хемус (Глава IV, с. 329-442).

За ролята и значението на траките като съставна част от римското провинциално общество свидетелстват приведените 139 надписа във Втора глава, 96 – във Трета и 121 – в Четвърта глава (погрешно отбелязани в Заключението на с. 445, в

Научните приноси на с. 460, както и в Автореферата на с. 29 като Първа, Втора и Трета). Организираните на териториален принцип надписи със засвидетелствани лица от тракийски произход са подложени на вътрешна подредба, изцяло подчинена на особеностите на социалната структура на римското общество. Всички надписи са подложени на задълбочен анализ и от тях е извлечена необходимата за изследването информация. Авторът демонстрира високи възможности за работа с епиграфския материал, наличната литература и отлична езикова култура. Извършеният анализ му е позволил да премине към синтез на получените резултати под формата на изведени тенденции, закономерности, като всяка част завършва с обобщения и изводи.

Финалният синтез е извършен в Заключение (с. 444-459), където са изведени общо XXX пункта. Крайният резултат показва особеностите на прилаганите от римската власт политики и каква част от населението с тракийски произход успява да се възползва от характера на наложената система. Дадена е генерална оценка за ролята и значението на тракийското население в римското провинциално общество, като по този начин целта на изследването е постигната.

Отделно са изведени 10 генерални научни приноса, до които се достига в дисертационния труд (с. 460-461).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Изведените изводи и автосправката на научните приноси ясно показват, че дисертационният труд *„Траките и римското провинциално общество между Истрос и Хемус през I – III в.“* представлява оригинален принос в науката и притежава необходимите качества, поради което считам за оправдано да дам своето положително становище за присъждането на ОНС „доктор“ в професионално направление 2.2 История и археология, по научната специалност Стара история и тракология, на Стефан Димитров Янакиев.

22 август 2021 г.

доц. д-р О. Александров: